

PROGRAM EDUKACJI REGIONALNEJ DZIEDZICTWO KULTUROWE W REGIONIE

Wstęp. Założenia programowe

Przekaz dziedzictwa kulturowego jest podstawowym warunkiem zachowania własnej kultury oraz jej trwania. Stało się to nadrzędnym celem opracowanego programu. Jest on przeznaczony dla klas I-III szkoły podstawowej.

Zastosowanie wyszczególnionych w dalszej jego części form i metod pracy umożliwiła poznanie dziedzictwa kulturowego własnego regionu, wybranych charakterystycznych regionów Polski oraz Europy, porównanie kultury rodzimej z innymi kulturami, budzenie szacunku dla tradycji oraz przygotowanie do twórczego uczestniczenia w życiu kulturalnym. Pozwala również kształtować postawy patriotyczne i poczucie przynależności do społeczności lokalnej, narodu oraz wspierać wszechstronny rozwój osobowości. Program ma budowę modułową. Nauczyciel sam decyduje, kiedy dane treści zostaną wprowadzone.

Realizacji treści regionalnych sprzyja zintegrowany charakter edukacji w klasach I-III. Nie bez znaczenia jest także silny związek z wychowaniem rodzinnym w tym okresie nauki, jak również środowisko, z którym dziecko jest bardzo mocno związane. Powiązanie nauki ze znanym dziecku otoczeniem sprzyja osiągnięciu celów dydaktycznych i wychowawczych.

Program jest zgodny z dokumentem MEN „*Dziedzictwo kulturowe w regionie*” oraz *Podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów*. Przyjęte założenia w pełni odpowiadają dokumentom ONZ opracowanym na konferencjach poświęconych ochronie kultury ludowej i regionalnej („Rekomendacja o Ochronie Folkloru i Sztuki Ludowej”- konferencja generalna UNESCO, Paryż 1989, „Dokumenty końcowe Szczytu Ziemi”- Konferencja Narodów Zjednoczonych, Rio de Janeiro 1992, „Karta Regionalizmu Polskiego”, V Kongres Regionalnych Towarzystw Kultury, Wrocław 1994).

Cele nauczania i wychowania

Ogólne cele zawarte są w podstawie programowej. W odniesieniu do specyfiki kulturowej założono następujące cele szczegółowe:

1. Kształtowanie w uczniach poczucia własnej tożsamości regionalnej.
2. Rozwijanie osobowości ucznia wrażliwego na otaczającą go kulturową rzeczywistość.
3. Wzmacnianie prawidłowych relacji z rodziną.

4. Wyposażenie ucznia w zasób wiedzy o własnym regionie.
5. Budzenie zainteresowania historią i kulturą własnego środowiska i regionu.
6. Kształtowanie szacunku wobec dorobku przeszłych pokoleń wraz z potrzebą ochrony tradycji.
7. Dostrzeganie specyfiki przyrodniczej i kulturowej regionu oraz jego tradycji.
8. Wzmacnianie więzi kulturowych, historycznych, etnicznych i narodowych.
9. Ukazanie dziedzictwa kulturowego wraz z uświadomieniem znaczenia jego zachowania i pomnażania.
10. Kształtowanie postaw społecznie aktywnych i ukierunkowanych na pracę w środowisku lokalnym.
11. Wyzwalanie aktywności artystycznej dziecka.
12. Poznanie tradycji i specyfiki kulturowej wybranych regionów w Polsce i w Europie.

Treści nauczania

Zagadnienia	Tematyka zajęć	Sposób realizacji
Dziecko jako członek rodziny.	Dom jako miejsce zamieszkania i jego otoczenie.	Rysowanie swoich domów ze szczególnym zwróceniem uwagi na estetykę wnętrza. Poznanie domów w dawnych czasach - zajęcia w skansenie. Zapisanie adresu dziecka. Pisanie opowiadania „Mój dom-tu czuję się bezpiecznie”.
	Moja rodzina. Pamiętki rodzinne. Dzieje rodziny.	Wykonanie drzewa genealogicznego. Wystawa pamiętek rodzinnych . Zbieranie informacji o swojej rodzinie, jej przeszłości na podstawie zdjęć, rozmów ze starszymi członkami rodziny. Poznanie tradycji rodzinnych (święta, urodziny, imieniny, rocznice; nazwisko, imiona; wykonywane zawody)-wypisanie ważnych dat w kalendarzu rodzinnym Pisanie opowiadania „Cudowną rodzinę mam”.
	Zajęcia i zabawy dzieci dawniej i dziś.	Wypełnianie powierzonych dziecku obowiązków. Rozmowa na temat sposobów spędzania wolnego czasu przez dzieci obecnie i w okresie dzieciństwa rodziców, dziadków. Rysowanie ulubionej zabawki swojej oraz dziadków - porównanie czym bawią się dzieci obecnie, a czym bawiły się w przeszłości.

Dziecko jako uczeń.	Poznanie historii i tradycji szkoły.	Poznanie historii szkoły - wywiad z najdłużej pracującymi nauczycielami. Oglądanie pucharów i dyplomów, jakimi została nagrodzona szkoła w celu wyszukania informacji, w jakich konkursach brano udział i w czym uczniowie okazali się najlepsi. Święta regionalne i państwowe obchodzone w szkole - udział w uroczystościach szkolnych.
	Poznanie patrona szkoły.	Wyszukiwanie informacji na temat życia Władysława Broniewskiego oraz jego twórczości dla dzieci. Wykonanie ilustracji do wybranego wiersza poety. Udział w konkursie recytatorskim .

Nasza miejscowość.	Poznajemy naszą miejscowość.	<p>Ustalenie położenia Zambrowa na mapie. Wycieczka.</p> <p>Rozpoznawanie ważniejszych obiektów. Poznanie zabytków, miejsc pamięci narodowej. Wykonanie albumu o Zambrowie.</p> <p>Ilustrowanie planu miejscowości (umiejscowienie zabytków, ważniejszych urzędów). Poznanie legendy związanej z Zambrowem. Szukanie wiadomości o przeszłości Zambrowa w najstarszych rocznikach zgromadzonych w lokalnych bibliotekach. Praca plastyczna -herb miasta. Burza mózgów-dlaczego warto odwiedzić naszą miejscowość?</p> <p>Tworzenie plakatu reklamującego nasze miasto.</p> <p>Pisanie listu zachęcającego kolegę do przyjazdu do Zambrowa.</p>
	Zajęcia ludności.	<p>Prezentowanie ruchem zajęć ludności. Lista dawnych i obecnych zawodów w naszej miejscowości.</p> <p>Prezentacja plastyczna.</p> <p>Wycieczka do gospodarstwa rolnego - pieczenie chleba, robienie masła, wyrabianie sera. Sąsiedzi i kontakty sąsiedzkie dawniej i dziś.</p>
	Poznajemy ludzi, którzy rozsławili naszą miejscowość i osoby, które kształtują dorobek kulturowy naszego regionu.	<p>Wykonanie albumu o znanych zambrowianach (np. kpt. W. Raginis, płk. Dąbek, p. Jan Kulesza).</p> <p>Spotkania z artystami. Przybliżenie dzieciom sylwetki Adama Chętnika. Umieszczenie najważniejszych informacji o w/w osobach na gazetce klasowej.</p>

Tradycje kulturowe.	Święta religijne. Zwyczaje świąteczne.	Nauka koled. Pisanie opowiadania „Święta w moim domu”. Zaprojektowanie i wykonanie kart świątecznych i ozdób choinkowych. Wykonanie świątecznej dekoracji -choinka, szopka. Wyszukiwanie informacji o zwyczajach i tradycjach związanych ze świętem Trzech Króli. Zwyczaje związane z końcem karnawału – zapusty. Konkurs na palmę wielkanocną. Gromadzenie informacji o tradycyjnych obrzędach wielkanocnych, przygotowanie kart i ozdób świątecznych (malowanie jajek, przygotowania koszyczka wielkanocnego). Wicie wianków na oktawę Bożego Ciała.
	Wierzenia, wróżby, przepowiednie, przysłowia. Elementy gwary.	Przeprowadzenie wywiadu z babcią lub dziadkiem. Zebranie w zbiorok starych przysłów i porzekadeł. Spisanie tradycyjnych wróżb andrzejkowych. Wieczór andrzejkowy. Wykonanie słowniczka gwarowego.
	Ludowa kultura regionalna.	Nauka tańców regionalnych. Oglądanie filmów, fotografii. Zbieranie eksponatów i zorganizowanie wystawy wytworów rękodziela ludowego. Spotkania z twórcami ludowymi. Samodzielne wykonanie dekoracji („pajaki”, wycinanki). Plastyczna prezentacja stroju ludowego. Udział w wystawach organizowanych przez MOK, prezentujących wytwory twórców regionalnych.

Zambrów i okolice -nasza mała Ojczyzna.	Podział administracyjny.	Granice w moim regionie - praca z mapą (miasto, gmina, powiat, województwo).
	Historia i teraźniejszość.	Zabytki okolic Zambrowa. Perspektywy rozwoju naszego regionu-„burza mózgów”. Dlaczego powinienem być dumny z mojej małej ojczyzny? Sukcesywne sporządzanie rejestru zabytków ruchomych i nieruchomych, wykonywanie zdjęć, gromadzenie eksponatów. Odnajdywanie w najbliższym otoczeniu śladów wydarzeń ważnych dla narodu i ustalenie ich dat.
	Inne narody na ojczystej ziemi.	Ślady kultury żydowskiej- wycieczka (cmentarz żydowski, kamieniczki na ul. Kościuszki).
	Krajobraz najbliższej okolicy.	Poznanie charakterystycznych elementów krajobrazu okolic; miejsc najładniejszych i najciekawszych. Rozpoznawanie charakterystycznych roślin i zwierząt występujących w okolicy. Wykonanie zielnika lub albumu.
Polska -nasza Ojczyzna.	Poznajemy symbole narodowe.	Rozbudzanie szacunku do symboli narodowych. Nauka hymnu państwowego. Pisanie opowiadania „Kiedy słyszę Mazurka Dąbrowskiego”. Rozpoznawanie i plastyczne przedstawienie symboli narodowych (godło, flaga). Słuchanie legendy o Lechu.
	Obchody rocznic narodowych.	Słuchanie opowiadań. Wypisanie ważnych dat w „polskim kalendarzu”. Wykonanie plakatu z okazji Narodowego Święta Niepodległości. Nauka pieśni legionowych. Projektowanie pomnika „Twórcom Konstytucji 3 Maja”. Wykonanie gazetek ściennych (1 września, 11 listopada, 3 maja). Praca z tekstem.

	Warszawa i dawne stolice Polski.	Praca z mapą. Poznanie położenia kolejnych stolic Polski. Rola stolicy. Budzenie dumy z historii, osiągnięć i piękna Warszawy. Wykonanie albumu o stolicy. Poznanie legend związanych z Warszawą.
	Kultura wybranych regionów w Polsce.	Praca z tekstem. Słuchanie opowiadania nauczyciela (położenie warunki życia, krajobraz, strój ludowy-górale, Krakowiacy, Kurpie, Kaszubi). Regionalna mapa Polski. Porównanie naszego regionu z innymi w Polsce- podobieństwa i różnice.
	Sławni Polacy, którzy rozślawili imię naszej Ojczyzny.	Praca z tekstem. Wyszukiwanie informacji w encyklopediach. Słuchanie opowiadania nauczyciela. Sukcesywne tworzenie albumu o sławnych Polakach (F. Chopin, J. Matejko, M. Kopernik, M. Curie -Sklodowska, A. Mickiewicz, T. Kościuszko, H. Dąbrowski).
Kultura regionów w Europie.	Poznanie kilku regionów europejskich.	Niemcy, Francja, Hiszpania (położenie, język, tradycyjny strój, krajobraz, charakterystyczne cechy regionu). Wyszukiwanie informacji o zwyczajach różnych narodowości i życiu dzieci w innych krajach.

Procedury osiągnięcia celów

Zainteresowanie uczniów problematyką regionalną musi odbywać się drogą odkryć, działań twórczych i doświadczeń. Preferowanymi sposobami pracy powinny być metody aktywnego uczestniczenia dostosowane do rozwoju intelektualnego uczniów.

Należy w miarę możliwości prowadzić zajęcia w terenie. Realizację programu umożliwią wycieczki, spotkania z ciekawymi ludźmi, lekcje muzealne, odwiedzanie wystaw prezentujących prace twórców regionalnych. Dzieci powinny poszerzać swoją wiedzę i umiejętności także przez udział w konkursach i wystawach organizowanych na forum klasy i szkoły. Trzeba zachęcać je do samodzielnego zbierania informacji, przeprowadzania wywiadów z dorosłymi, gromadzenia pamiątek rodzinnych, utrwalania śladów kultury ludowej na zdjęciach, wykonywania albumów. Dzieci powinny móc wykazać się umiejętnością praktycznego wykorzystania zdobytych informacji i próbować zaprezentować wybrane wytwory rękodzieła ludowego.

Przy doborze metod pracy należy pamiętać, iż nadrzędnym zadaniem w realizacji problematyki regionalnej jest wykształcenie poczucia więzi z otoczeniem i odnajdywanie

wartości w jego dziedzictwie kulturowym. Wskazana jest współpraca z Miejskim Ośrodkiem Kultury, Regionalną Izbą Historyczną, z rodzicami angażującymi się i współpracującymi z nauczycielem w miarę możliwości i potrzeb.

Przewidywane osiągnięcia uczniów

W wyniku opisanych działań uczeń potrafi:

- zapisać swój adres
 - wyjaśnić stopień pokrewieństwa w najbliższej rodzinie
 - okazać miłość członkom rodziny
 - podać nazwę swojej miejscowości, regionu i województwa
 - wskazać swoją miejscowość na mapie
 - nanieść na plan miejscowości najważniejsze obiekty użyteczności publicznej i zabytki
 - wymienić zabytki Zambrowa
 - wskazać symbole miasta
 - wymienić tradycje, obyczaje i obrzędy swojego regionu
 - wymienić miejsca godne zwiedzenia w Zambrowie i okolicy
 - wymienić ciekawe obiekty, rezerваты, instytucje znajdujące się w miejscowości, regionie
 - zachować się w odpowiedni sposób we wszystkich tych miejscach
 - opracować ciekawe trasy turystyczne, folder reklamowy, album tematyczny
 - wymienić tradycyjne zajęcia ludności naszego miasta
 - wymienić ciekawych, zasłużonych ludzi swego regionu
 - rozpoznać podstawowe gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla najbliższej okolicy
- dostrzec piękno i oryginalność swojego regionu

Propozycje sposobu oceniania uczniów

Efekty osiągane dzięki realizacji programu edukacji regionalnej mogą być zauważone dopiero po kilku latach. Dlatego przy ocenie rezultatów kształcenia uwzględnić należy przede wszystkim zaangażowanie uczniów, aktywność w zbieraniu potrzebnych materiałów, sporządzaniu albumów tematycznych. Znajdzie to wyraz w sporządzanej na koniec etapu kształcenia ocenie opisowej ucznia.

–